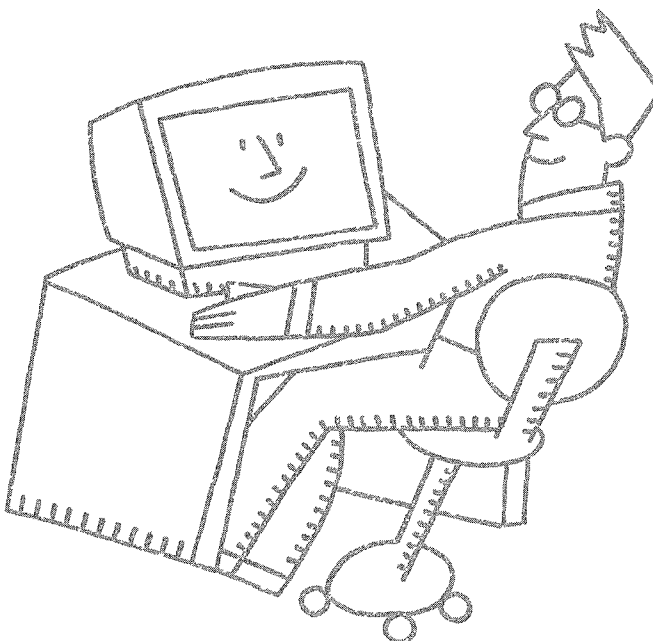
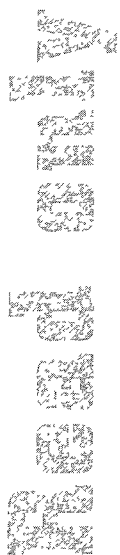

Governments on line: chatten met ministers?

door Wim Voermans

Overheden in de hele wereld lijken het Internet te hebben gevonden. Van Albanië <presidencia.gov.al> tot Zambia <www.statehouse.gov.zm> van Argentinië <www.presidencia.gov.ar> tot Australië <www.fed.gov.au> presenteren regeringen en parlementen zich op het World Wide Web. Sommige sites zijn erg uitgebreid, zoals die van de Bondsrepubliek Duitsland <www.bundesregierung.de> en Groot-Brittannië en Noord-Ierland <www.number-10.gov.uk>, en bieden allerhande informatie (wetgeving, regeringsprogramma's, nieuws, interactieve inbreng van burgers, etc.), andere sites van de regeringen van Gambia en Vietnam zijn sober en bevatten slechts rudimentaire tekstinformatie (bijv. de namen van de ministers in het kabinet, de tekst van het volkslied, toeristische informatie, etc.). De economische welvaart en politieke cultuur in een land vormen veelal de verklarende factoren voor de optredende verschillen tussen landen onderling. Wel is duidelijk dat de meeste regeringen de aanvankelijk schroom die er bestond ten aanzien van overheidsinformatie op het Internet – e.e.a. in verband met aspecten van beveiliging – lijken te hebben neergelegd. Veel

Dr. W.J.M. Voermans is universitair hoofddocent staats- en bestuursrecht, i.h.b. wetgevingsleer bij het Centrum voor wetgevingsvraagstukken van de Katholieke Universiteit Brabant

websites van overheden bieden toegang tot uitgebreide overheidsdatabases waarin naar hartelust gegrastuind kan worden in (voorgestelde) wetgeving, informatie over overheidsprojecten, literatuur (statistieken, voorlichting, uitgevoerde onderzoeken), rechtspraak, etc. Zo heeft België bijvoorbeeld het hele Belgische Staatsblad, het officiële publicatiemedium voor Belgische wettelijke regelingen gratis en on line beschikbaar <www.just.fgov.be>, kunnen in Australië alle uitspraken van het High Court of Australia via een database worden nageslagen <www.hcourt.gov.au> en kunnen in de Verenigde Staten actuele en gedetailleerde statistieken worden nageslagen over het functioneren van het Amerikaanse justitiesysteem (Bureau of Justice Statistics, <www.ojp.usdoj.gov/bjs/stssent.htm>). Overheden-sites ontwikkelen zich snel. Website-ontwikkelaars en beleidsmakers lijken er steeds beter in te slagen om de techniek te benutten ten behoeve van de publieke taak. Was het tot een paar jaar geleden nog zo dat de overheidswebsites hoofdzakelijk werden gebruikt voor het passief in de etalage leggen van tekstdocumenten, tegenwoordig worden op webpagina's allerhande instrumenten aangeboden die burgers in staat stellen interactief met de

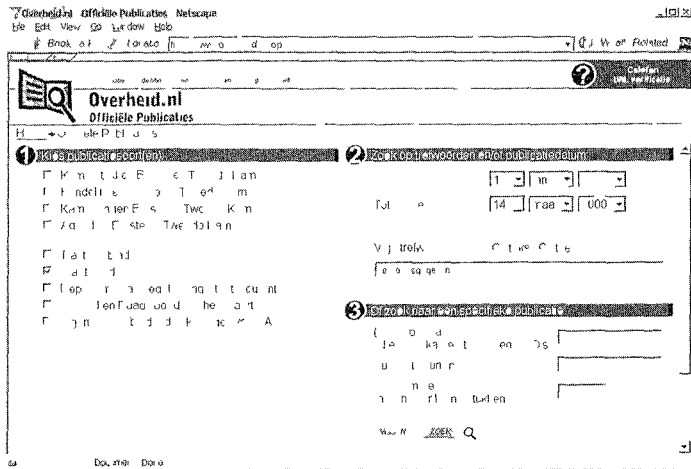
overheid te communiceren of deel te nemen aan besluitvormingsprocessen. Binnen de overheidssites zijn op het ogenblik verschillende trends te onderscheiden.

Ten eerste lijkt er een ontwikkeling gaande waarbij steeds meer overheidsinformatie gratis via geavanceerde databases en slimmere zoekmachines beschikbaar wordt gesteld. Ook wettelijke regelingen, en overheidsrapporten kunnen er om niet worden ingezien en vermenigvuldigd. Daarnaast worden de multimediamogelijkheden van het steeds meer gebruikt. Webcam's (camera's die live opnamen op het net kunnen brengen) en audio-files met volledige teksten van toespraken worden steeds gebruikelijker. Wellicht de meest interessante ontwikkeling is die waarbij de techniek van het Internet wordt gebruikt voor enigerlei vorm van volksraadpleging. Overheidssites bevatten steeds meer gerichte communicatie-instrumenten die burgers in staat stellen hun mening te laten horen. Dat loopt uiteen tussen een e-mail reactie-bus, tot volledige verkiezingen en referenda die worden gehouden via het Internet. Van alle trends wil ik enkele voorbeelden kort bespreken.

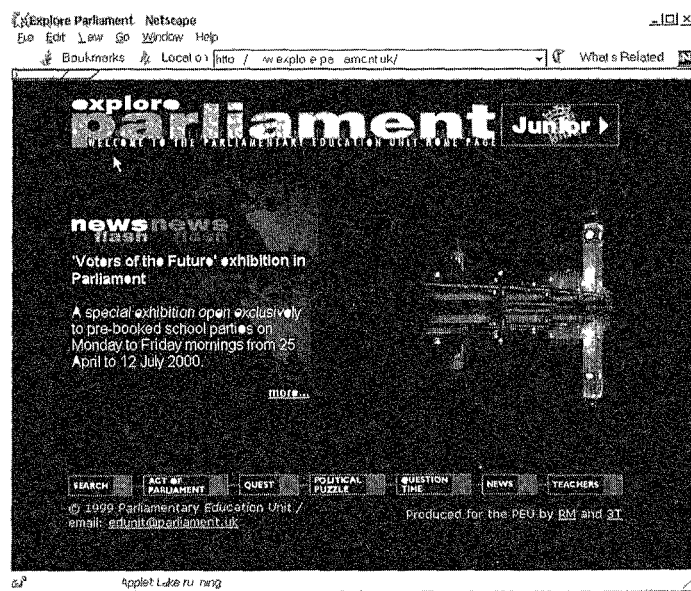
GRATIS RAADPLEGING

In Nederland moest – net als in andere landen – tot voor kort voor bepaalde officiële overheidspublicaties betaald worden. Dat gold bijvoorbeeld voor de tekst van wettelijke regelingen. Omdat de zorg voor het publiceren van officiële teksten van wetten en andere overheidsregelingen is overgelaten aan commerciële uitgever, die als enige zorg mag dragen voor de officiële publicatie van de tekst van wetten in officiële bulletins als het Staatsblad en de Staatscourant, is die uitgever ook gerechtigd die editie commercieel te exploiteren. Weliswaar bepaalt artikel 11 van de Nederlandse Bekendmakingswet dat er geen auteursrecht bestaat op wetten, besluiten en verordeningen die door de openbare macht zijn uitgevaardigd, maar dat staat niet in de weg aan het vragen voor een vergoeding door de uitgever: die heeft immers op de tekst van wetten e.d. allerlei zet-activiteiten los moeten laten en andere bewerkingen moeten plegen. Toch wringt de schoen hier natuurlijk een beetje. Artikel 11 van de Bekendmakingswet is geschreven met de bedoeling te garanderen dat burgers kosteloos de voor hen geldende wetten, en andere regelingen kunnen raadplegen. Hetzelfde geldt voor het

Afbeelding 1 De Nederlandse overheid op het Internet

Afbeelding 2 Parlement Verenigd Koninkrijk

7

regime van de Wet openbaarheid van bestuur die de overheid een rechtsplicht oplegt om in de gevallen van artikelen 10 en 11 van die wet actief dan wel passief (i.e. op verzoek) bepaalde informatie te openbaren. Hooguit mag daar een vergoeding voor het maken van een kopie over worden geheven. Dat heeft er dan ook toe geleid dat tegenwoordig de meeste (voorstellen voor) wetten, koninklijke besluiten, en daarmee samenhangende officiële publicaties in Nederland ook kosteloos beschikbaar zijn op de website <www.overheid.nl/op/>. Hiermee lijkt het voorbeeld van de Belgische overheidsite te zijn gevolgd <belgium.fgov.be>

Op die Belgische overheidsite worden naast de gebruikelijke persberichten, rapporten, regeerakkoorden, etc. ook de edities van het Belgisch Staatsblad aangeboden. Daarin zijn alle wetten, decreten, koninklijke besluiten, ordonnances, etc. vanaf 1997 raadpleegbaar <www.just.fgov.be/cgi/welcome.pl>

MULTIMEDIA

Overheden in Westerse democratieën opereren in een glazen huis en dat moet ook. Een fundamentele eis van rechtsstatelijk bestuur is dat het bestuur controleerbaar is, en dat houdt in dat steeds zichtbaar moet zijn wat de overheid doet. Het Internet biedt op dit ter

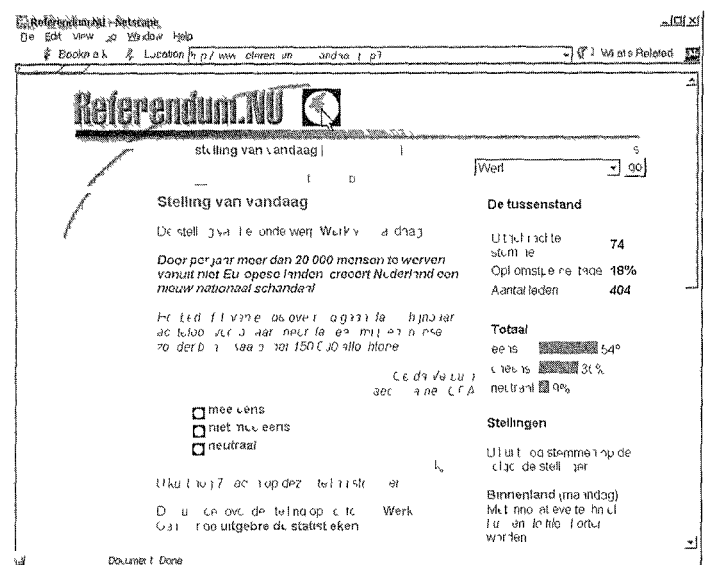
rein tal van aardige mogelijkheden om heel letterlijk en precies te volgen wat de overheid doet. De website van de Franse overheid geeft bijvoorbeeld een gefilmde rondtocht door het presidentieel paleis en laat bij die gelegenheid de ministerraadvergadering zien <www.elysee.fr/elysee/vie_.htm>. Ook het bezoek van een bevriend staatshoofd kan worden bekeken. In de Verenigde Staten en Groot-Brittannië kunnen toespraken van Clinton, respectievelijk Blair beluisterd worden via de website van het Witte Huis <www.whitehouse.gov> en die van Downing Street no. 10 waar prime minister Tony Blair zetelt <www.number10.gov.uk/>. De Engelse overheidswebsite <www.open.gov.uk/> is overigens een van de meest uitgebreide en zeker de best verzorgde op die er op het web bestaan. Er bestaat zelfs een complete cursus op deze site over de wijze waarop het parlement werkt en in het Verenigd Koninkrijk wordt wetgeving <http://www.explore.parliament.uk/act/>

INTERACTIEVE OVERHEID

Internet applicaties bieden steeds meer mogelijkheden burgers direct bij overheidsbesluitvorming te betrekken. Burgers kunnen

doordat voorstellen voor besluiten op overheidswebsites worden gepubliceerd meestal reageren via e-mail, soms worden er hoorzittingen of fora op het Internet gehouden. Wederom geeft de Britse overheidsite hiervan een voorbeeld: daar worden regelmatig publieke debatten via het Internet georganiseerd waarvan na een korte tijd een samenvatting op het net wordt gegeven. Die samenvatting kan dan weer worden gebruikt bijvoorbeeld in het debat tussen regering en parlement <www.number10.gov.uk/default.asp?PageID=949>. Vanaf 1 maart 2000 heeft Nederland op het gebied van democratie online de primeur via de website Referendum.nu <www.referendum.nu/vandaag.php3> waarop overheid en burgers met elkaar in debat kunnen gaan. Deze site kent verschillende fora waarin actuele politieke thema's worden besproken. Dat gebeurt doordat er bij een thema een stelling wordt geponeerd en de gebruikers van de site wordt gevraagd of ze het er wel of niet mee eens zijn. Authenticatie is wel verplicht en de uitkomst van de referenda is vanzelfsprekend niet verbindend.

Afbeelding 3 De website Referendum.nu

TOT SLOT

Overheidswebsites kunnen potentieel grote gevolgen hebben voor het functioneren van het openbaar bestuur in Westerse democratieën. Het zijn niet zomaar eender welke soort technische snufjes die de overheid inzet om haar taak te vereenvoudigen. De aard en het karakter van overheidsbestuur veranderen er door

Stilletjes aan maar toch. De overheidswebsites laten dat duidelijk zien. Door het web wordt overheidsbestuur steeds transparanter en nemen de mogelijkheden van de burger om deel te nemen aan besluitvormingsprocessen, dan wel invloed er op uit te oefenen gestaag toe. Dat geeft ongekende mogelijkheden om zaken als de gegroeide kloof tussen overheid

en burger te verkleinen, maar ook om internationale samenwerking tussen landen en overheidsinstellingen te vergroten. De vergezichten zijn groots en weids. Wie zich zelf eens wil verdiepen in de talloze overheidswebsites wereldwijd kan ik verwijzen naar de verzameling van de Munchener Gunnar Anzinger, die een buitengewoon systematische ordening

heeft gemaakt van overheidswebsites wereldwijd op het Internet <www.gksoft.com/govt/en/world.html>. Daar valt ook gelijk op dat Gambia sinds 1996 zijn website niet meer heeft aangepast. Zie ook de rubriek R&Links in dit nummer van R&EM over overheidsdiensten op het Internet.

READ ONLY

Quick Links

door Robert van Kralingen

Bijblijven valt niet mee tegenwoordig, zeker niet op het gebied van het informatierecht. De ontwikkelingen volgen elkaar snel op en de sterke internationale oriëntering van het vakgebied maakt dat niet alleen Nederland, maar ook, en misschien zelfs wel vooral, Europa en de VS in de gaten moeten worden gehouden. Daar komt bij dat naast de zuiver juridische zaken ook de ontwikkelingen op de markt moeten worden gevolgd. Quick Links brengt een oplossing voor deze problematiek. De service bestaat uit twee componenten: een webpagina <www.qlinks.net> en een elektronische nieuwsbrief waar men zich gratis op kan abonneren.

De nieuwsbrief, die in beginsel een maal per week in de elektronische brievenbus valt, vormt het

dr. mr. H.W. van Kralingen is verbonden aan de sectie IT & Telecom van Wouters Advocaten & Notarissen

belangrijkste deel van de Quick Links service. In deze nieuwsbrief komen niet alleen nieuwe juridische ontwikkelingen op internationaal gebied aan de orde, maar worden ook interessante procedures, marktontwikkelingen, evenementen, documenten en rapporten kort besproken. De berichten zijn kort, meestal maar een paar

regels. In de e-mailversie van de nieuwsbrief is aan het eind van ieder bericht is een hyperlink opgenomen die het mogelijk maakt om, via de Quick Links site, de bron van het bericht terug te vinden. De taal van de nieuwsbrief is Engels, maar soms worden ook berichten in het Duits en in het Frans opgenomen.

De website van Quick Links vormt een aanvullende service bij de nieuwsbrief. De pagina ziet er zeer eenvoudig uit en doet met geen enkele trend op het gebied van webpagina-design mee. Toch biedt de pagina een aantal praktische faciliteiten.

Op de homepage is in de eerste plaats het meest actuele nummer van de nieuwsbrief te vinden. Een klik op de link die boven aan ieder berichtje in de nieuwsbrief staat, leidt naar de bron van het bericht. Verder kan men kiezen uit een aantal aanvullende mogelijkheden. Er zijn bijvoorbeeld links opgenomen naar evenementen en naar andere bronnen en documenten. Van de informatie die naast de nieuwsbrief wordt aangeboden, moet men zich echter niet te veel voorstellen. Het archief met de oude nieuwsbrieven is daarentegen goed toegankelijk en biedt een goede toegevoegde waarde. Het archief wordt op verschillende manieren ontsloten: per num-

Afbeelding 1: De homepage van Quick Links

